

Sportski turizam u Istri

Barun, Jakov

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:038747>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

“Dr. Mijo Mirković“

JAKOV BARUN

SPORTSKI TURIZAM U ISTARSKOJ ŽUPANIJI

Završni rad

Pula, 2021.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

“Dr. Mijo Mirković“

JAKOV BARUN

SPORTSKI TURIZAM U ISTARSKOJ ŽUPANIJI

Završni rad

JMBAG: 0081082876

Studijski smjer: Turizam

Predmet: Ekonomija doživljaja

Znanstveno područje: Područje društvenih znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Trgovina i turizam

Mentor: izv.prof.dr.sc. Aljoša Vitasović

Pula, srpanj 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani, Jakov Barun kandidat za prvostupnika poslovne ekonomije, smjer Turizam, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____ 2021. godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Jakov Barun, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj Završni rad pod nazivom “**SPORTSKI TURIZAM U ISTARSKOJ ŽUPANIJI**” koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ 2021. godine

Potpis

SADRŽAJ

UVOD	1
1. SPORTSKI TURIZAM.....	3
1.1. Definicija sportskog turizma.....	3
1.2. Sportski turizam kao selektivni oblik turizma	6
1.3. Pojavni oblici sportskog turizma	8
1.4. Značajke sportskog turizma.....	10
2. ISTARSKA ŽUPANIJA.....	14
2.1. Smještaj Istarske županije.....	14
2.2. Turistička ponuda u Istarskoj županiji.....	16
3. SPORTSKI TURIZAM U ISTARSKOJ ŽUPANIJI.....	19
3.1. Ponuda sportskog turizma u Istarskoj županiji	19
3.2. Sportski turizam u unutrašnjosti Istarske županije.....	21
3.2.1. <i>Glavani park</i>	21
3.2.2. <i>Zarečki krov</i>	25
3.3. Sportski turizam u sjeverozapadnoj Istarskoj županiji	27
4. ZAKLJUČAK	30
POPIS LITERATURE.....	32
POPIS SLIKA.....	34
SAŽETAK	35
SUMMARY	36

UVOD

Sportski turizam selektivni je oblik turizma koji se razvio s ciljem minimaliziranja štetnih, negativnih utjecaja masovnog turizma. Ovaj oblik turizma specificira se za određenu ciljnu skupinu, nastojeći udovoljiti određene potrebe. Osim toga, isti čuva prirodu, smanjuje pritisak na destinaciju, omogućuje dodanu vrijednost i stvaranje turističkog iskustva, diverzificira ponudu destinacije. Spoj sporta i turizma danas je postao iznimno popularan, obzirom na način života kojim danas ljudi žive, te na svom odmoru često traže odmak od sjedilačkog načina života, želeći provesti aktivan i kvalitetan odmor. Dokazano je kako se bavljenjem sportom tijelo balansira, stres se umanjuje, čovjek se osjeća sretniji i ispunjeniji. Sve je više turista koji destinaciju za odmor biraju upravo prema činjenici postoji li u njoj ponuda sportskog turizma, i sve je više takvih destinacija koje ulažu vrijeme i novac u osmišljavanje, stvaranje i plasiranje kvalitetne ponude, vrijedne posjeta.

Kroz završni rad, autor istražuje ponudu sportskog turizma u Istarskoj županiji, koja zahvaljujući svojom geografskom smještaju i prirodnim mogućnostima, ovu ponudu ima iznimno razvijenu, i svakodnevno se ulaže u dodatno razvijanje i unaprjeđenje. U Istarskoj županiji unazad 25 godina uočena su sve češća ulaganja u sadržaje i proizvode koji su od važnosti za sportski turizam. Danas skoro pa nema grada u Istarskoj županiji koji nema uređene biciklističke staze, sadržaje prilagođene biciklistima, imamo čak i Bike hotele koji su postali sastavni dio ponude destinacije. Nastoji se istražiti teorijski i praktični dio, s ciljem stvaranja novih saznanja kako bi se proširilo dosadašnje. Kako bi se isto omogućilo, korišteni su razni izvori literature, stručna literatura s područja turizma, konzultirani su razni članci, zakonici, brošure, katalozi i akcijski planovi. S ciljem sastavljanja što kvalitetnijeg rada, autor se koristio sljedećim metodama: metoda indukcije, analize, komparativna te deskriptivna metoda.

Završni rad ima pet poglavlja, uključujući uvod i zaključak. Tijekom prvog poglavlja rada, istraživao je pojam sportskog turizma. Dana je definicija sportskog turizma, prikazane su njegove značajke te je isti prikazan u vidu selektivnog oblika turizma.

Drugo poglavlje prikazuje Istarsku županiju.

Kroz treće poglavlje istraživana je ponuda sportskog turizma u istarskoj županiji. Prikazana je ciljna skupina kojoj se stvaratelji ponude okreću pri kreaciji i plasiranju same ponude, te su prikazani odabrani primjeri ponude sportskog turizma Istarske županije, nastojeći prikazati ponudu u unutrašnjosti Istre kao i uz obalu.

1. SPORTSKI TURIZAM

1.1. Definicija sportskog turizma

Sportski turizam danas je postao sastavni dio ponude skoro svake turističke destinacije. Isti je iznimno razvijen i daje mu se posebna pozornost s obzirom na to da generira sve veće prihode iz godine u godine, i sve je više turista koji svoj odmor žele provesti upravo na takav način, u destinaciji sportskog turizma. Sportski turizam je putovanje koje se odvija za vrijeme odmora, i to ciljano, s glavnim fokusom na bavljenje sportom, nadalje, putovanje u destinacije kako bi se promatrao sportski događaj kao i putovanje s ciljem posjeta sportskim atrakcijama.

Turizam i sport povezuju se još od vremena antičke Grčke (slika 1. i 2.). Već su tada postali iznimno popularne aktivnosti, koje su se odvijale organizirano, u obliku trčanja, bacanja koplja, vožnje konjskih zaprega, hrvačkih sportova, koje su prerasle u globalno društvenu aktivnost i nastavile se razvijati postepeno, s izraženim razvojem i uznapredovalim od 20. stoljeća pa sve do danas.

Slika 1. Početci sporta u antičkoj Grčkoj

Izvor: Athens Insider, 10 sports that were born in ancient Greece, dostupno na [10 Sports That Were Born in Ancient Greece | Athens Insider](#) (pristupljeno 1.6.2021.)

Slika 2. Početci sporta u antičkoj Grčkoj

Izvor: Athens Insider, 10 sports that were born in ancient Greece, dostupno na [10 Sports That Were Born in Ancient Greece | Athens Insider](#) (pristupljeno 1.6.2021.)

Danas je sportski turizam postao u jednu ruku dio naše globalne kulture. Petrović et.al. (2017) prema Bartoluci et al. (2011) navode kako nositelju ponude sporta i ponude turizma u pravilu su isti subjekti. Sve se više povećavaju međunarodni dolasci i odlasci, broj putovanja rapidno raste, s iznimno značajnim stopama, te danas sportski turizam postaje jedan od najbrže rastućih oblika turizma koji na godišnjoj bazi raste oko 12%. Prema istraživanju provedenom od strane *North American convention of tourism bureaus* smatra se da sport ostvaruje čak 25 % svih turističkih prihoda, dok je drugim istraživanjem izračunat izravan doprinos sportskih aktivnosti u turizmu u udjelu od čak 32%.

Proučavajući Strategiju razvoja turizma RH do 2020. godine, za sportski turizam navodi se kako se radi o “opsegom sve značajnijoj i brzo rastućoj grupi proizvoda za koju neki operatori prijavljuju rast do 30% godišnje, koja uključuje, primjerice, ronjenje, kajaking i kanuing, rafting, adrenalinske sportove, lov, ribolov i zimske sportove te sportske pripreme.”

“Tursco, Riley i Swart tipove sportskog turizma klasificiraju tako da opisuju aktivnosti turista na putovanju te njihovu primarnu ili sekundarnu motivaciju za

bavljenje sportom. Kod sportskog turizma primarni motiv putovanja turista jest aktivno ili pasivno sudjelovanje u sportskim aktivnostima, dok je kod pojma turistički sport motiv bavljenja sportom na drugome mjestu, a primarni je motiv putovanja nešto drugo“ (Bartoluci et.al. 2007;103).

Sportski turizam specifičan je po tome što isti poštuje lokalno, izgrađeno, svo nasljeđe, kulturu, prirodu, ne radi prevelike pritiske na destinaciju, ne zagađuje, a ujedno i pomaže čovjeku da se vrati svojoj prirodnoj i iskonskoj rutini- kretnji. Danas je život postao pretežito sjedilački, ljudi provedu po 12 sati sjedeći, da li u uredima, kod kuće, kretanja je sve manje. Upravo radi toga mnogo je onih koji u sportskom turizmu traže odmak i bijeg od svakodnevice, nastojeći vratiti određeni balans u svoj život i relaksirati se.

“Sport u turizmu omogućuje stvaranje dodatnih ekonomskih učinaka u turističkim organizacijama ili u poduzećima koja pružaju različite sportsko rekreacijske usluge. U takve usluge spadaju iznajmljivanje sportskih objekata i sportske opreme, organizacija škola i tečajeva za učenje različitih sportova, pripreme sportaša, velike sportske manifestacije i natjecanja te sportsko-zabavne atrakcije. Izravni ekonomski učinci nastaju kao rezultat prodaje sportsko-rekreacijskih usluga u turističkim ili sportskim organizacijama” (Geić, 2011;277) .

Sportski turizam spada pod selektivni oblik turizma koji zasigurno unosi promjene u suvremenom turizmu, a isti se veže sa svim dolascima u destinaciji koji se vežu uz sport- da li sudjelovanje na sportskim događanjima ili pak sudjelovanja u sportovima. Putovanje u sportskom turizmu odvija se ciljano, s fokusom na sport i bavljenje istim, s fokusom na putovanje u one destinacije koje sportski turizam naglašavaju, pružaju ono nešto, daju posebnosti, omogućuju sudjelovanje, da li aktivno ili pasivno u sportu i sportskim događanjima i aktivnostima ili pak posjeta sportskim atrakcijama.

1.2. Sportski turizam kao selektivni oblik turizma

Turizam donosi mnoge reperkusije, pozitivne ali i negativne mjestu u kojem se ono odvija. Promatrajući turističke destinacije, kako naše tako i svjetske, često izražena biva sezonalnost istih. Poradi same neravnomjerne raspodjele turističkog prometa dolazi do raznih negativnih učinaka, od samog utjecaja na zaposlenost, iskorištenost smještajnih objekata, preveliki pritisci u destinacijama (Bartoluci et.al., 2007), te se upravo s ciljem nastojanja rješavanja istih, osmislilo posebne oblike turizam koji su se nastojali segmentirati na jednu skupinu. Ti isti posebni oblici jesu selektivni oblici turizma, a sportski turizam jedan je od njih.

Negativnost koja je pratila masovni turizam nastojala se riješiti sa selektivnim oblicima turizma. Alfier (1994) za selektivne oblike turizma navodi kako su to svi oni oblici turizma koji poštuju gostoprimca, prirodno, izgrađeno i kulturno naslijeđe. Njihova pojava i početak implementiranja istih u destinacije odvila se krajem 20. stoljeća poradi raznih problema koji su se događali radi masovnog turizma, nastojeći dati jednu potpunu suprotnost u turističkoj ponudi destinacije. "Sedamdesetih i osamdesetih godina 20. stoljeća, kao suprotnost prevladavajućem masovnom turizmu javljaju se novi oblici turizma. Turizam je proširio svoje djelovanje ili se vezao uz druge sektore pa se javljaju različiti oblici turizma koji nastoje biti kvalitetniji, održivi, ekološki odgovorni, humaniji i prilagođeni određenim turističkim destinacijama." (Jadrešić, 2010;164)

S obzirom na to kako već 30-ak godina unazad, turizam prati određena negativna percepcija i reputacija s obzirom na učinke koje on ima na destinaciju, dakle direktne i indirektno posljedice, težnja je stavljena na pronalazak idealnog koncepta koji će navedene nedostatke ispraviti, i osigurati revitalizaciju destinacije i opće poboljšano blagostanje. Nekadašnji masovni turizam tako je počeo s idejom podjele na manje veličine, kroz stvaranje selektivnih oblika turizma. Pojava selektivnih oblika turizma veže se uz krizu masovnog turizma koja se dogodila sedamdesetih godina prošlog stoljeća, definirajući ga kao vrstu ekološki osviještenog vida turizma, gdje je naglasak stavljen na odgovornost, izvornost i autentičnost, uz poštivanje

čovjeka i prirode, a ono što je omogućeno s njime je rasterećenje mnogih destinacija, kreiranje turističkog doživljaja, odmak od nekadašnjeg načina pristupa turistima, stvaranje dodane vrijednosti i "onoga nečega" čemu današnji moderni turisti teže. Sama važnost se očitava upravo u navedenom, kao i u činjenici kako se selektivni turizam veže uz pojam održivog razvoja turizma, čime se uvelike pospješuje očuvanje i zadovoljenje potreba današnjih i svih budućih generacija.

Kada se uzme u obzir činjenica kako jedno od glavnih obilježja turizma biva sezonalnost, razvijanje selektivnih oblika turizma koji pomažu produženju pred i postsezone, idealna je ideja. Na takav način neće se u tolikoj mjeri javljati negativni učinci poput neravnomjerne raspodjele turističkog prometa, nepovoljna iskorištenost smještajnih kapaciteta, preveliki pritisak, onečišćenje i sl. Još u samim počecima, kako i to biva slučaj u mnogo čemu što se prvi put pojavi, bilo je onih koji su selektivni turizam i njegove oblike stigmatizirali kao nešto negativno, no s vremenom, ljudi su uvidjeli pozitivnu stranu koju oni donose- diverzificiranost, bolji rast i razvoj, podjela ponude na manje segmente, smanjenje negativnih i štetnih utjecaja, korištenje načela održiva turizma, valorizacija različitih kulturnih dobara, pravilna distribucija, obogaćivanje ponude, privlačenje novih gostiju i sl., pa tako danas imamo mnogo oblika- sportski, zdravstveni, kulturni, mračni, vjerski, gastronomski, nautički, ekološki, kongresni, lovni, ribolovni, event, adrenalinski i mnogi drugi. Kod selektivnog turizma dobiti bivaju mnoge, a važno je za iste da se vrši povezivanje s lokalnom zajednicom, da se radi na privatnom i javnom partnerstvu, vrši uska povezivost s tržištem, ulaganje u rast i razvoj kako ponude tako i samih djelatnika zaposlenih u selektivnim oblicima turizma.

Selektivni turizam danas označava novu eru turizma i budućnost istoga, naglašavajući kvalitetu i kvantitetu, segmentiranost, stvaranje kvalitetnog turističkog doživljaja, dodatne vrijednosti, produživanje sezonalnosti, identificiranje turista s destinacijom. Individualizirana i prilagođena ponuda potrebama i željama pojedinca ono je što je danas postalo normativ za mnoge destinacije, jer turisti više ne traže što su nekada, danas ipak zahtijevaju da se netko i potruži oko njih.

Upravo se sportskim turizmom nastoji ostvariti navedeno. Kroz sportski turizam nastoji se ublažiti razne negativne posljedice koje standardni turizam ima, prvenstveno jer se s općenito selektivnim oblicima turizma nastoji prevladati samu sezonalnost turističke destinacije. Tijekom godina sportski turizam je neprestano rastao, vođen zahtjevima i težnjama turista. Različiti turisti naravno imaju različite potrebe i svatko tko je fokus stavio prema zadovoljenju njihovih želja, stvarajući selektivne oblike turizma, uspio je zadobiti njihovu pažnju.

“...sport i rekreacija, uz promatranje, kontaktiranje i doživljavanje kulturno-povijesnih i drugih antropogenih sadržaja, postaju sve važniji i učestaliji sadržaj turističkih kretanja ili provođenja slobodnog vremena” (Vukonić i Čavlek, 2001; 365).

“Aktivni odmor postaje ne samo dio, već i glavni motiv putovanja u određenu turističku destinaciju. Sportski turizam formira se kao specijalni oblik turističkih kretanja i jedna od značajki spomenutih strukturnih promjena suvremenog turizma. Sport i rekreacija u suvremenom turizmu postaju nezaobilazan sadržaj boravka, a često i glavni motiv kraćih ili dužih putovanja u određenu destinaciju, pa se stoga sportski turizam mora izdvojiti kao zasebna vrsta turizma” (Bartoluci i Čavlek, 1998; 69).

1.3. Pojavni oblici sportskog turizma

Bartoluci et.al. (2007) sportski turizam svrstavaju u selektivne oblike turizma koje se zasnivaju na motivaciji za putovanjem, te se sukladno tome isti pojavljuju u tri različita oblika:

1. natjecateljski sportski turizam,
2. zimski sportsko-rekreativni turizam i
3. ljetni sportsko-rekreativni turizam.

Natjecateljski sportski turizam definira se kao putovanje koje se odvija radi sudjelovanja u sportskim natjecanjima ili gledanja istih, kako domaćih, tako i međunarodnih. Što se tiče rekreativnog turizma, za njega je karakteristično da nema natjecateljski karakter, kao niti promatrački, kako je to primjerice kod natjecateljskog sportskog turizma. Sportska rekreacija biva slobodno izabrana, individualna ili organizirana djelatnost, koja sredstvima fizičkog vježbanja te sportsko-rekreativnim aktivnostima omogućuje ljudima aktivan odmor te zdravu zabavu i razonodu. Riječ je o aktivnom sudjelovanju u sportsko rekreacijskim aktivnostima, te zahvaljujući njoj, osoba provodi slobodno vrijeme na koristan i kreativan način, te također zadovoljava svoju potrebu za igrom i kretanjem (Bartoluci et.al., 2007).

Zimski sportsko-rekreacijski turizam provodi se u planinskim zimskim centrima, a ljetni pretežito na moru (Bartoluci et.al., 2007). Ipak, često se dešava i obrnuta situacija, sve ovisno o samoj ponudi destinacija kada je riječ o sportskom turizmu. Netko će po ljeti radije voziti bicikl uz more, a netko će pak s druge strane radije pobjeći od vrućine i direktnog sunca te se zaputiti u planine. Također netko po zimi više preferira odvijanje sportskog turizma u toplicama, nego skijanje vani na hladnoći. Ono što je recimo karakteristično je da za oba dobivaju specifične aktivnosti. Tako se po zimi u zimskom sportsko rekreacijskom turizmu najčešće provode aktivnosti poput skijanja, boardanja, klizanja, igra na snijegu i ledu i slično, dok se po ljeti u ljetnom sportsko rekreacijskom turizmu najčešće odvijaju aktivnosti biciklizma, špiljarenja, adrenalinskih sportova, trčanja, surfanja, golf i slično.

Sport i rekreacija u turizmu također pridonose novim spoznajama i učenjima pošto, da bi ste se bavili nekom vrstom rekreacije, javlja se potreba za učenjem i savladavanjem određenih sportskih vještina poput jedrenja, ronjenja, tenisa, golfa, jahanja, plivanja, penjanja po stijenama i dr. Također, stječe se navika bavljenja određenim sportskim aktivnostima.

Sportski turizam mora imati odrađene elemente i faktore privlačnosti, naglašavajući pritom prirodno-geografske elemente, te navedeno biva od posebnog značaja te nužni preduvjet razvoja sportskog turizam, naglašavajući

pritom da se isti temelji na prirodnim resursima, na onom već postojećem, što manje izgrađenom (Geić, 2011).

Sve snažniji faktor turističke ponude i potražnje predstavljaju sportsko-rekreativni sadržaji. Ubrzani tempo života i nedovoljno kretanja iziskuje aktivan odmor, koji je posljednje desetljeće čovječanstvu postao nužnost. Osnovne potrebe za kvalitetnim odmorom u turizmu ostvaruju se kroz razne osmišljene programe sportsko – rekreativnih aktivnosti kojima se poboljšavaju sposobnosti i funkcije organizma .

1.4. Značajke sportskog turizma

Za sportski turizam je značajno što na njegov razvitak utječu razni faktori, oni posrednički kao i oni turističke ponude (Bartoluci, 2003). Navedeno će se prikazati u Tablici 1. u nastavku.

Tablica 1. Faktori razvoja turizam i sporta u turizmu

Faktori razvoja turizma	Faktori razvoja sporta u turizmu
FAKTORI TURISTIČKE POTRAŽNJE	FAKTORI POTRAŽNJE SPORTSKO – REKREACIJSKIH USLUGA
1) Objektivni <ul style="list-style-type: none"> ● Stanovništvo ● Urbanizacija ● Dohodak stanovnika ● Slobodno vrijeme 1) Subjektivni <ul style="list-style-type: none"> ● Moda ● Oponašanje ● Navike ● Prestiž ● Vjera ● Ljubav 	1) Objektivni <ul style="list-style-type: none"> ● Urbanizacija i industrijalizacija ● Dohodak stanovništva ● Slobodno vrijeme 2) Subjektivni <ul style="list-style-type: none"> ● Moda ● Oponašanje ● Navike ● prestiž

POSREDNIČKI FAKTORI	POSREDNIČKI FAKTORI
Turoperatori Turističke agencije Turistička društva	Turističko-sportske agencije Sportske organizacije
II. FAKTORI TURISTIČKE PONUDE	II. FAKTORI SPORTSKO-REKREACIJSKE PONUDE
1) Faktori atraktivnosti turističke ponude <ul style="list-style-type: none"> ● Prirodni ● Društveni 2) Komunikacijski faktori <ul style="list-style-type: none"> ● Prijevozna sredstva ● PTT veze 3) Receptivni faktori <ul style="list-style-type: none"> ● Smještajni kapaciteti ● Ugostiteljski kapaciteti ● Ostali kapaciteti 	Prirodni resursi Sportsko-rekreacijski objekti i sadržaji Sportsko-rekreacijski programi

Izvor: izrada autora prema Bartoluci, M. (2003) Ekonomika i menadžment sporta, str. 66., Zagreb

Usporednim pregledom faktora turizma i faktora sportskog turizma, uviđa se kako su faktori potražnje uglavnom slični. Prvenstveno, jasno se vidi kako su faktori potražnje sportsko – rekreacijskih usluga gotovo jednaki kao i kod turističkih usluga. Primjerice, kod objektivnih faktora potražnje za turizmom i sportskim turizmom uviđa se kako je riječ o istima, osim što je kod turizma još dodatno stanovništvo izdvojeno. Subjektivni faktori također bivaju isti. Sportski turizam ovisi o urbanizaciji i industrijalizaciji, o slobodnom vremenu te dohotku stanovništva, ovisi o modi, navici, prestižu i oponašanju. Sportske aktivnosti i njihov razvitak se može zahvaliti upravo industrijalizaciji i urbanizaciji obzirom da je poradi istih promijenjen način rada i života čovjeka. Nadalje, posrednički faktori u sportskom turizmu nisi toliko različiti od onih u turizmu, ovdje biva riječ o turističko-sportskim agencijama i sportskim organizacijama. Faktori same sportske ponude se malo više razlikuju nego kod faktora samog

turizma. Ovdje je naglasak stavljen na prvenstveno prirodne resurse kao i programe te rekreacije u smjeru sporta.

Bartoluci et.al. (2007;80) navode kako se "sportski turizam u prostornom i razvojnome turističkom planiranju, oblikovanju sportsko-rekreacijskih sadržaja i oblikovanju njihove kvalitete mora temeljiti na svojstvima i karakteristikama prirodno-geografskih elemenata i faktora, odnosno prirodnih resursa nekog prostora."

Stvaranje ekonomskog učinka također biva važna značajka sportskog turizma. "Sport u turizmu omogućuje stvaranje dodatnih ekonomskih učinaka u turističkim organizacijama ili u poduzećima koja pružaju različite sportsko-rekreacijske usluge. U takve usluge spadaju iznajmljivanje sportskih objekata i sportske opreme, organizacija škola i tečajeva za učenje različitih sportova, pripreme sportaša, velike sportske manifestacije i natjecanja te sportsko-zabavne atrakcije. Izravni ekonomski učinci nastaju kao rezultat prodaje sportsko-rekreacijskih usluga u turističkim ili sportskim organizacijama."(Geić, 2011;277)

Za sportski turizam je nadalje značajno da ima izraženu zdravstvenu funkciju, a ista je jedna od važnijih. Poznato je kako se raznim programima u turizmu pozitivno utječe na poboljšanje i očuvanje zdravlja ljudi. Brojna provedena istraživanja potvrdila su tezu kako bavljenje sportom i rekreacijom pridonosi sprječavanju suvremenih bolesti ljudi. Rekreacija ostvaruje razne pozitivne promjene u organizmu (Lukić, 2004):

- reguliranje metaboličkih promjena,
- snižavanje koncentracije triglicerina i kolesterola,
- povećanje energetske potrošnje i snižavanje tjelesne mase ,
- smanjenje sadržaja masti i razine kolesterola,
- regulira apetit,
- podiže vrijednosti bazalnog metabolizma,
- povećava elastičnost krvnih žila,

- jača mišićne pumpe, regulira arterijski krvni pritisak ,
- povećava toleranciju i otpornost na stres,
- pozitivno simulira centralni živčani sustav i živčano-psihičke aktivnosti,
- opušta i pruža relaksaciju,
- pozitivno utječe na mišićni– koštani sistem te kardio– vaskularni i respiratorni sistem.

Kako se zdravstvena funkcija sporta i rekreacije najbolje ostvaruje uz prisustvo prirodnih čimbenika (vode, zraka i sunca), ona je jedna od najvažnijih motiva putovanja i promjene mjesta boravka. Sport i rekreacija čine aktivnu komponentu turizma koji turističkim krajolikom, pod povoljnim utjecajem ambijenta, rasterećuje organizam od svakodnevnih napora dajući novu dimenziju kvalitete boravka s pomoću novih doživljaja.

2. ISTARSKA ŽUPANIJA

2.1. Smještaj Istarske županije

Istarska županija (Slika 3.) je među najrazvijenijim turističkim regijama Hrvatske, koja u svojoj ponudi osim standardnog turizma, fokus daje i na ponudu specifičnih oblika turizma, pa tako i sportskog koji je tema ovog Završnog rada.

Slika 3. Istarska županija

Izvor: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, dostupno na [Istarska enciklopedija \(lzmk.hr\)](http://Istarska-enciklopedija.lzmk.hr) (pristupljeno 5.6.2021.)

Istarska županija (Slika 3.) smještena je na najvećem dijelu Istarskog poluotoka na najzapadnijem dijelu države s obuhvatom prostora od 2.820 km² (4,98 % ukupnog teritorija RH). Prema popisu iz 2001. god. Županija ima 208.055 stanovnika što čini 4,85 % stanovništva Republike Hrvatske

(www.istra-istria.hr). Zemljopisna kopnena granica Istre ide od Miljskog poluotoka i naselja Doline (S. Dorigo della Valle), sjevernim rubom Ćićarije do Klane, Kastva i uvale Preluke kraj Voloskog (40km zračne udaljenosti). Obalna je crta vrlo razvedena, s nekoliko većih zaljeva (Miljski zaljev, Koparski zaljev, Piranski zaljev, Luka Mirna, Limska draga, Puljski zaljev, Medulinski zaljev, Raški zaljev, Plominski zaljev), u koje se ulijevaju najvažniji vodotoci (Glinščica, Rižana, Dragonja, Mirna, Raša). Podjela se vrši na tri područja, Bijela, Siva te Crvena Istra. Nazivi su zanimljivi i odmah daju naslutiti kako su vezani uz karakteristike određenog područja. Tako je za Bijelu Istru karakteristično da je ista dosta oskudna, naime vegetacija na ovom dijelu baš i ne buja, te su karakteristične ogoljele kršne površine. Nalazi se na sjeveroistočnom rubu i brdovitom sjevernom dijelu poluotoka. Siva Istra nalazi se jugozapadno od Bijele i ista se sastoji od niskih pobrđa fliša, sastavljenog od gline, pješčenjaka te nepropusnih lapora. Crvena Istra je vapnenačka zaravan uz samu morsku obalu za koju je karakteristična zemlja crvenica (www.istra.lzmk.hr).

“Istra je kao najveći poluotok sjeveroistočnog Jadrana podijeljena između tri suverene države, pri čemu najveći dio (90 %) pripada Republici Hrvatskoj. Rasprostire se na teritoriju južno od Miljskog zaljeva i Krasa do zaljeva Preluka kod Rijeke“ (Šuligoj et.al.,2015;19).

Klima je u obalnom pojasu umjereno sredozemna, dok u srednjoj i sjevernoj Istri prelazi u umjerenu kontinentalnu. Zahvaljujući klimi, zemljopisnom smještaju, položaju, reljefu i tlu, ovdje je zastupljen uistinu šarolik biljni i životinjski svijet, a dosta je njih zaštićeno. Vegetacija je bogata šumama hrasta crnike i makije, te listopadnim šumama hrasta medunca, graba i bukve (www.istra.lzmk.hr).

Istarska županija ima odlične klimatske uvjete za razvijanje raznih selektivnih oblika turizma, i to kroz cijelu godinu. Blaga sredozemna klima idealna je za provedbu aktivnog odmora tijekom cijele godine, stoga nije čudno vidjeti turiste koji u svako doba godine uživaju u sportskom turizmu i istražuju destinaciju. Brojne guste mreže cestica i puteljaka, ceste maslinova ulja i vinske ceste, zelena unutrašnjost, šume, šumarci, brežuljci,

skrivena blaga, sve navedeno sportskim turistima pruža jedinstven i nezaboravan doživljaj, a unutrašnjost na svega 10-ak minuta vožnje od obale mami na različite izlete, avanture i uživanju u raznim oblicima i ponudama sportskog turizma.

2.2. Turistička ponuda u Istarskoj županiji

Za Istarsku županiju dobro je znano kako je jedna od najrazvijenijih u Hrvatskoj, a iz ostvarenih turističkih brojki jasno je kako s razlogom drži navedenu titulu. Čak 30% ukupnog turističkog prometa Hrvatske ostvari se u Istarskoj županiji, a očekivano je kako će ovaj postotak u skorašnje vrijeme, nakon oporavka turističkog sektora od Covid pandemije, još više rasti. Pohvalno je što se u Istarskoj županiji ponuda bazira na diverzificiranosti.

Ukratko ćemo se osvrnuti na dolaske i noćenja turista u Istarskoj županiji od 2015. do 2021. godine.

Tablica 2. Dolasci i noćenja turista u IŽ u promatranom razdoblju od 2015.-2021. godine

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	1.-5.2021.
DOLASCI	3.570.668	3.852.114	4.223.233	4.456.792	4.609.820	4.609.799	264.076
NOĆENJA	23.668.568	25.010.890	27.511.615	28.443.129	28.709.938	28.709.556	1.168.384

Izvor: izrada autora prema podacima dostupnima na mrežnoj stranici Službeni turistički portal Istarske županije, dostupno na <https://www.istra.hr> (pristupljeno 18.6.2021.)

Kako je vidljivo iz Tablice 2., dolasci i noćenja su u razdoblju prije Covid pandemije rasli, no unatoč pandemiji, i predviđanjima kako će prošlogodišnja sezona biti promašaj, ipak je Istarska županija skoro dostignula brojke od godine prije, što je iznimno pohvalno. Početak 2021., točnije prvih 5 mjeseci ostvareno je 264.076 dolazaka te 1.168.384 noćenja, što je za očekivati kako

će prijeći broj dolazaka od prošle godine, unatoč činjenici da su restrikcije trajale malo duže nego prošle godine.

Toliki broj turista koji posjećuju Istarsku županiju imaju i iznimno veliki izbor na uživanje. Veliki je broj selektivnih oblika turizma koji se ovdje odvijaju, neki se odvijaju i kroz cijelu godinu, ostvarujući cjelogodišnje ekonomske tokove. Ipak, među ponudom, par je oblika koji se ističu i ostvaruju više dobiti od ostalih, sportski, gastro, nautički, kulturni i zdravstveni turizam.

Zanimljivo je primijetiti kako ovdje postoji uistinu veliki izbor sportskih i rekreacijskih aktivnosti- od biciklizma, ronjenja, lova i ribolova, golfa, atletike, jahanja, tenisa, odbojke na pijesku, jedrenja, tenisa, adrenalinskih aktivnosti te još mnogo toga.

Gastro turizam najrazvijeniji je upravo tu, a Istarska županija prepoznata je kao gastro meka u kojoj će svačije nepce biti zadovoljeno s raznim okusima i mirisima tradicionalne kuhinje. Krenuvši od obale gdje se uživa u salati od rakovica, jadranskim lignjama, brodetima, pa do unutrašnjosti gdje prevladavaju tartufi, razna šuga od divljači, ponuda jela od boškarina, ponuda je uistinu šarolika.

Nautički turizam zahvaljujući prirodnim ljepotama i ekološkoj očuvanosti, čistim morem, u Istarskoj županiji je iznimno zastupljen, a brojne marine duž cijele obale imaju mogućnost prihvata velikog broja nautičara. ACI Umag prvi je nautički ulaz u Hrvatsku iz središnje Europe, koji je u blizini Italije, svega 40 km je udaljena od Trsta. Raspolažu s 475 vezova, imaju mogućnost primanja mega jahti do 40 m dužine, a 2007. i 2008. proglašena je najboljom marinom na hrvatskoj strani Jadrana. ACI Poreč smještena je u gradskoj luci Poreč, s jedne strane povezana sa starogradskom jezgrom dok s druge s gradskom sportsko-rekreativnom zonom. Ima 120 vezova u moru, te 150 mjesta za smještaj plovila na suhom, a svaki vez ima pristup struji i vodi. ACI Rovinj udaljena je od centra grada svega 1 km, te se iz nje pruža fantastičan pogled na grad. Brodovi koji su tamo usidreni mogu biti bez brige, obzirom da otočić Sveta Katarina marini pruža idealnu zaštitu od svih vjetrova. ACI Pula nalazi se na korak od Arene, a od centra je udaljena 5 km.

Istarska županija je najveći poluotok na Jadranu gdje se isprepliću različite civilizacije, kulture, običaji i mišljenja. Mnogo je toga što kulturni turist može vidjeti: od geološko paleontoloških lokaliteta, pećina, vrtova, parkova, lokaliteta, spomenika iz doba Rima, freske, muzeje, razne zbirke, kaštele...

Ovdje također postoji dugačka tradicija zdravstvenog turizma, posebice što su još u doba Rimljana mnogi uživali u blagodatima naših Istarskih toplica. Bogatstvo prirodnih izvora, ugodna klima, čist zrak, mirna priroda kao i odgovarajući medicinski sadržaji koji su popraćeni i s drugim sadržajima, kvalitetno i stručno osoblje, iz godine u godinu privlače sve veći broj zdravstvenih turista u pred i post sezoni. Osim daleko poznatih Istarskih toplica, ponuda zdravstvenog turizma može se pronaći u svim gradovima, a najviše su zastupljeni dentalni centri te wellness centri. Mnogo turista svoje posjete obavlja i u organiziranim turama, pogotovo Talijani i Slovenci, koji dolaze organizirano preko turističkih agencija kod nas obavljati razne zahvate i relaksirati tijelo, obzirom da za mnogo jeftiniju cijenu dobivaju iznimno kvalitetnu uslugu, bez čekanja redova.

3. SPORTSKI TURIZAM U ISTARSKOJ ŽUPANIJU

3.1. Ponuda sportskog turizma u Istarskoj županiji

Istarska županija danas slovi kao jedna od najrazvijenijih turističkih regija Hrvatske, te ostvaruje čak 30% ukupnog turističkog prometa, a koja u svojoj ponudi ima bogate selektivne oblike turizma, a jedan od njih je i sportski turizam koji svake godine bilježi rast i razvoj. Bartoluci et al. (2007) navode kako su danas sport i rekreacija postali nezaobilazan sadržaj boravka turista, a u dosta slučajeva i glavni motiv bilo kraćih ili dužih putovanja u određenu turističku destinaciju.

Sve snažniji faktor turističke ponude i potražnje predstavljaju sportsko-rekreativni sadržaji. Ubrzani tempo života i nedovoljno kretanja iziskuje aktivan odmor, koji je posljednje desetljeće čovječanstvu postao nužnost. Osnovne potrebe za kvalitetnim odmorom u turizmu ostvaruju se kroz razne osmišljene programe sportsko – rekreativnih aktivnosti kojima se poboljšavaju sposobnosti i funkcije organizma, te upravo se stoga sportska ponuda u turizmu danas javlja kao sve češći primarni faktor odabira određene destinacije i dolaska u istu. S obzirom na to da je danas mnogo ljudi koji se bave sportom u svoje slobodno vrijeme, stvaranjem ovakve vrste ponude unutar turističkih destinacija omogućuje dvostruke benefite- ubiranje prihoda od strane sportskog turizma i njegovih tokova, kao i mnoge pozitivne reperkusije koje iz istoga proizlaze, za domicil i samu destinaciju. Među ostalim, sa samim uključivanjem sporta u turizma, omogućuje se i stvaranje dodatnog tržišta sportskih proizvoda i opreme.

Prirodne karakteristike Istarske županije posebno su dobre za razvoj sportskog turizma, i isti je kvantitativno te kvalitativno zastupljen. Od plivačkih aktivnosti, surfanja, ronjenja, jedrenja, vaterpolo, kajaking, adrenalinski sportovi, jahanje, biciklizam, pješačke staze, tenis, golf, odbojka na pijesku, nogomet, vodeni parkovi, vježbe u vodi i sl.

Za sportski turizam u Istarskoj županiji slobodno se može reći kako je jedan od najraširenijih oblika, a navedeno potvrđuju brojna natjecanja, događanja i aktivnosti koje se odvijaju skoro pa kroz cijelu godinu. Zanimljivo je primijetiti

kako u Istarskoj županiji postoji uistinu veliki izbor sportskih i rekreacijskih aktivnosti- od biciklizma, ronjenja, lova i ribolova, golfa, atletike, jahanja, tenisa, odbojke na pijesku, jedrenja, tenisa, adrenalinskih aktivnosti te još mnogo toga. Desetak godina unazad, hotelski kompleksi primijetili su sve veću zainteresiranost za sportski turizam, stoga je veliki broj njih izgradio uza svoje hotele i opremljene terene, počevši od onih nogometnih, za tenis, atletiku, mini golf, košarku, ali i terene koji osiguravaju kvalitetnu pripremu za ekipne sportove, kao primjerice što je slučaj u Medulinu ili Umagu. Po cijeloj Istarskoj županiji nalaze se brojne biciklističke, trekning, jahačke i staze za ostale sportove, sve se više i više adrenalinskih parkova otvara, omogućeno je sportsko penjanje po stijenama, paragliding, vožnja mountain-bike-om, skakanje padobranom i sl.

Puno puta će se saznati nešto novo o ponudi sportskog turizma i neobično od mještana i lokalnih vodiča. Otkrivanje nepoznatog, doživljavanje novoga, nečega što i nije toliko razvikano u turističkim vodičima i na mrežnim portalima, svakome je iznimni doživljaj tijekom putovanja, no o takvim stvarima neće se pročitati na internetu, u časopisima ili u tiskanom vodiču. Zabačena, neotkrivena, nova mjesta, koja su biser za sportske turiste, svakome će oduzeti dah i osigurati unikatan doživljaj i iskustvo. I zato se od licenciranih turističkih vodiča i pratitelja na putovanjima može mnogo saznati. Lokalni mještani također mogu puno više toga reći nego što se može negdje pročitati. Puno je skrivene ponude u kojoj se može uživati, da li kakvi neotkriveni i neistraženi puteljci, stijene, mjesta za surfanje, ronjenje...Kad god se ukaže prilika, turisti bi uvijek trebali zamoliti svog vodiča, ili priupitati lokalne mještane o ovakvoj ponudi, ne bi li pronašli taj svoj neobični doživljaj i stvorili nadasve posebno turističko iskustvo.

Za ciljne skupine sportskog turizma u Strategiji razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine piše sljedeće: "Gledajući na glavni fokus koji ima kada je riječ o ciljnim tržišnim segmentima, plasiranje ponude primarno ide ka skupini mladi (18-24) te DINKS (25-34), dok je sekundarni segment skupina Empty nesters (50-65)".

3.2. Sportski turizam u unutrašnjosti Istarske županije

3.2.1. Glavani park

Glavani park (Slika 4.) nalazi se u općini Barban, oko 35 kilometara od Pule, te zauzima površinu od otprilike 1,5 hektara. Selo Glavani može se pohvaliti jednim od najvećih adrenalinskih parkova u koje dolaze turisti iz cijelog svijeta, svi zaljubljenici u ovakav vid sportskih aktivnosti, ali i oni radoznali i željni avanture i nečeg novog. Park je otvoren svaki dan od 9 ujutro do 17 sati popodne.

Slika 4. Glavani park

Izvor: Rovinj tourism, Glavani park, dostupno na [Glavani Park Rovinj Istra - Službeni turistički portal Turističke zajednice Grada Rovinj \(rovinj-tourism.com\)](http://rovinj-tourism.com) (pristupljeno 14.6.2021.)

Ono što se zasigurno prvo primjećuje u parku jesu 19 metarski visoki balvani na kojima su sajlama i mrežama privezane raznorazne platforme, a s obzirom na to da su postavljene na različitim visinama, u ovom adrenalinskom parku može uživati uistinu cijela obitelj, od onih najmlađih pa do najstarijih. "Osim avanturističkog djela parka, posjetitelji parka mogu uživati u maloj životinjskoj

farmi ili se opuštati u visećoj mreži, što čini Glavani park odličnim izborom za cijelu obitelj.” (www.rovinj-tourism.com)

Park se može pohvaliti položenim kriterijem Europskog standarda za Adrenalinske parkove i najvećim Europskim kvalifikacijama (www.glasistre.hr). Rute su podijeljene na tri težine, odnosno postoji žuta, plava te crna. Žuta ruta nalazi se na visini od dva metra, plava na 6 metara te crna na čak 10 metara visine. Svaku od ruta korisnici mogu proći samostalno ili pak uz pomoć. Plava i crna ruta u svom sklopu imaju i žičani spust, koji se od prve do posljednje platforme dugačak čak 113 metara, što je zasigurno jedno nezaboravno adrenalinsko iskušanje.

U svojoj ponudi imaju i “viseći most” preko kojeg se može vidjeti predivno okruženje općine Barban. Nije bez razloga da za ovu rutu kažu da je vrijedna strahopoštovanja, obzirom da se ista sastoji od čak 3 zip line-a, tri mosta, surfa, trapeza, labave linije te 35 metara duge monocikl ture na čak 12 metara visine iznad doline. Najduža od ovih zip linija ima 120 metara i to na visini od 20 metara iznad tla, što je svakako za one hrabre adrenalina željne korisnike. Visoka ljuljačka (slika 5.) namijenjena je svima, obzirom da se ista može regulirati na koju visinu da ide.

Slika 5. Visoka ljuljačka

Izvor: Službena mrežna stranica Glavani parka, dostupno na <https://www.glavanipark.com/> (pristupljeno 17.6.2021.)

Dok korisnici sjede u njoj, električni motor povlači ih na visinu koju odaberu, a maksimalna je 11 metara. Kada su zadovoljni s visinom, otpuste ručku, ljuljačka propadne te se zaljulja. Quick jump (Slika 6.) omogućuje slobodan skok s visine od 20 metara, što je za svakog željnog adrenalina pravi odabir.

Slika 6. Quick jump

Izvor: Službena mrežna stranica Glavani parka, dostupno na <https://www.glavanipark.com/> (pristupljeno 17.6.2021.)

Stijenja za penjanje koja nudi čak 11 smjerova penjanja na tri različite težine, od žutih najlakših, ka crvenim srednje zahtjevnosti, pa do crnih koje su najteža hvatišta. Ljudski katapult trenutačno je atrakcija broj 1 koja je samo za one iskrene avanturiste željne akcije i adrenalina. Ljudski katapult je prvi i jedini u Hrvatskoj, koji podiže korisnike na visinu od 3-4 metra i povlači ih unatrag između 35-40 metara, a nakon odbrojavanja korisnik poleti 75 metara u sekundu i po.

Osim standardne adrenalinske ponude, također nude i proslave rođendana na otvorenom, okruženi prirodom, igrajući se i družeći s domaćim životinjama. Čak 90% igara napravljeno je od drva, a igre su prilagođene uzrastu slavljenika. U ponudi nude 4 rođendanska paketa koji se razlikuju o dijelovima parka koja djeca imaju na korištenje, no roditelji mogu i sami složiti svoj paket.

Team building program također je nešto nesvakidašnje što imaju u ponudi. Poduzeća koja žele na malo drugačiji način osigurati bolji i kvalitetniji rad svog tima, zblížiti ih i osigurati bolju i veću radnu atmosferu, mogu im priuštiti odličan dan upravo u Glavani parku. Sam team building program može se organizirati i za manje i za veće firme- od 10 do 200 ljudi. Za veće grupe od

50+ ljudi u suradnji s Istra Adventure i Ranch Barba Tone organiziraju skupni team building.

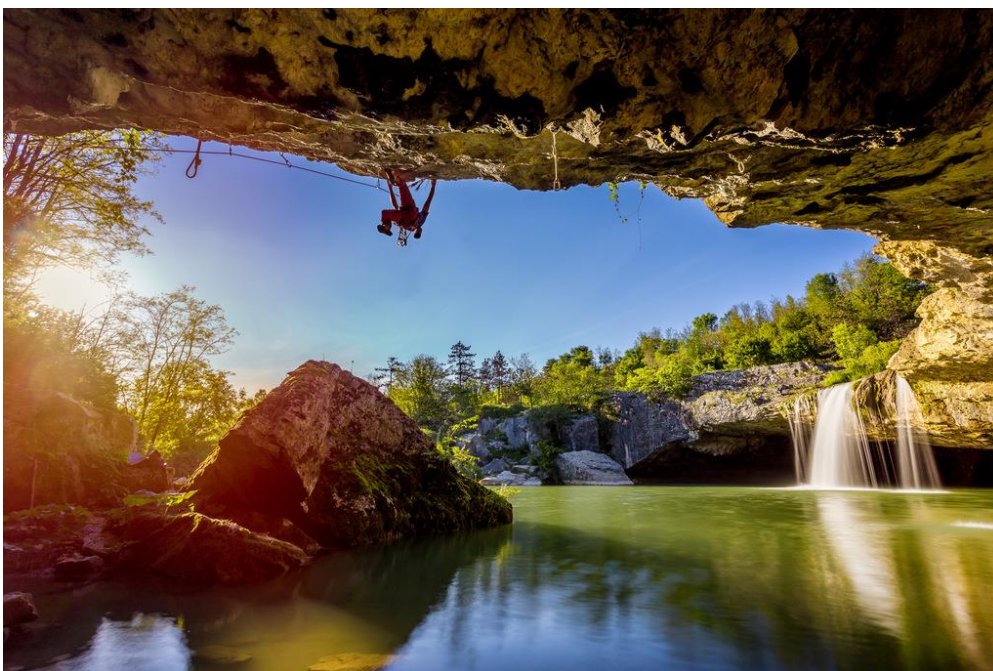
3.2.2. Zarečki krov

Slobodno penjanje još je jedan oblik sportskog turizma kojim oni željni avanture rado u Istarskoj županiji pune svoje žile. Outdoor proizvodi unazad pet godina postali su sve više i više promovirani i raste potražnja za istima, te se stoga mnogo ulaže u razvijanje ovakve ponude kako bi se privukli oni turisti željni upravo ovakve avanture. Koncept razvoja slobodnog penjanja u Istarskoj županiji krenuo je nakon što se uvidjelo kako biciklizam, trčanje i hodanje odlično prolaze među turistima i ciljnim skupinama, te s obzirom na to da je ovo postajala sve popularnija i masovnija aktivnost, počelo se i s razvijanjem ponude slobodnog penjanja.

S obzirom na to da unutrašnjost uistinu obiluje mnogim lokalitetima koja omogućuju slobodno penjanje, suradnjom javnog i privatnog sektora se pravodobnim i pravilnim marketinškim aktivnostima se intenzivno počelo isto i razvijati, te trenutačno postoji 25 uređenih i označenih penjališta koji se razlikuju po zahtjevnosti.

“Na samom prilazu gradu Pazinu s riječke strane, uz tok rijeke Pazinčice, pazinska udruga penjača Hiperaktiv je 1999. godine uz pomoć gradske Turističke zajednica opremila dva manja, ali veoma atraktivna penjališta, s po desetak kvalitetnih smjerova” (www.central-istria.com). Zarečki krov (Slika 7.) u Pazinu prirodni je strop koji privlači veliki broj slobodnih penjača.

Slika 7. Slobodno penjanje na Zarečkom krovu

Izvor: Službena mrežna stranica Središnje Istre, Zarečki krov, dostupno na [Slobodno penjanje | Središnja Istra - Turistička zajednica \(central-istria.com\)](https://www.central-istria.com/hr/slobodno-penjanje) (pristupljeno 17.6.2021.)

Samim pogledom na njega jasno je i zašto, bilo ljeta ili zima, isto ostavlja bez daha. Ovo jedinstveno penjalište po ljeti je savršena penjačka lokacija kada se rijeka s prirodnog stropa povuče, koja inače ga prekriva preko zime. Bili ovdje prvi ili pedeseti put, uvijek se slobodni penjači ovdje napune adrenalinom, obzirom da sami smjerovi zahtijevaju u određenom momentu određenu fazu tehničke pripreme, a ti isti smjerovi su uistinu kvalitetno odrađeni a neki se nazivaju i među najtežima u Hrvatskoj.

3.3. Sportski turizam u sjeverozapadnoj Istarskoj županiji

3.3.1. Biciklizam

Sjeverozapadna Istarska županija najviše se ističe biciklizmom i tenisom. Naime, ovo je zasigurno jedna od značajnijih odredišta biciklista koji svoj aktivan odmor provode upravo ovdje, ista spada među poželjnije europske destinacije za bicikliste. Ulaganja u biciklizam rastu svake godine, održavaju se razne manifestacije i natjecanja koja privlače veliki broj turista, njih preko 15 godišnje, pa niti ne čudi kako biciklizam biva prepoznat kao jedan od ključnih proizvoda strategije razvoja Hrvatskog turizma.

“Godišnje se u Sjeverozapadnoj Istri održi više od 15 rekreativnih biciklijada, mahom u razdoblju od ožujka do listopada, iako se neke voze i u zimskim mjesecima, zahvaljujući blagoj klimi. Neke od njih imaju 15-godišnju tradiciju i vjerne sudionike koji im se vraćaju iz godine u godinu.”
(www.coloursofistria.com)

Ovaj dio ima čak 19 održavanih i obilježenih staza koje uključuju gradove Umag, Novigrad, Buje i Brtoniglu pogodan je za sve planinske i cestovne stručnjake, kao i za biciklističke turiste. Uspješno će ugostiti ne samo natjecatelje na pripremama za sportska događanja, već i turiste i rekreativne bicikliste.

Bezbroj biciklističkih staza, od onih za rekreativce, do onih za željne adrenalina, brdski ili cestovni biciklizam, uz obalu ili kroz gustu šumu, veliki je broj dijelova neotkrivene prirode, koja je savršena upravo za istraživanje biciklizmom. Ponuda je potpuna s obzirom na to da se ovdje nalazi i veliki broj licenciranih bike hotela i boutique hotela koji su visokostandardizirani u svakom pogledu i pružaju potpuni doživljaj.

Jedna od najpoznatijih biciklističkih utrka koja okupi iznimno veliki broj sportskih turista je Istria Granfondo (Slika 8.). Ovaj jesenski maraton kreće i završava u obalnim istarskim gradovima Umagu i Novigradu i postao je kroz godine iznimno popularan oblik cestovnog biciklističkog događanja. Na ovom

natjecanju sudjeluju svi, od malih do velikih, od rekreativca pa do profesionalaca.

Slika 8. Istria Grandfondo biciklistička utrka

Izvor: Službena mrežna stranica Istra Bike, Istria Granfondo, dostupno na www.istria-bike.com/hr/manifestacije/istria-granfondo (pristupljeno 18.6.2021.)

3.3.2. Tenis

Tenis je zasigurno druga prepoznatljiva vrsta sportskog turizma u ovom dijelu Istarske županije. Sjeverozapadna Istarska županija destinacija je vrhunskog tenisa. Grad Umag je već 31. godinu za redom domaćin ATP turnira, međunarodni teniski turnir Plava Laguna Croatia Open Umag najstariji je teniski turnir u Hrvatskoj i nedvojbeno jedan od najuglednijih i najprestižnijih turnira u čitavoj regiji. Umag je regija vrhunskog tenisa u koju mnogi tenisači rekreativci i profesionalci rado dolaze i popunjavaju smještajne kapacitete u pred i post sezoni. Najznačajniji događaj kada je riječ o tenisu biva upravo ovaj društveni događaj koji okuplja sportsku, gospodarsku, show business i političku elitu i sve one zaljubljenike u ovaj sport, a Umag u vrijeme

održavanja turnira naprosto procvjeta, i teško je pronaći slobodan krevet (www.coloursofistria.com).

“Regija Umag-Novigrad apsolutno je prva teniska destinacija u Hrvatskoj i na Mediteranu. Upravo u ovoj regiji odvija se najpopularniji teniski turnir Croatia Open Umag, a isto tako ovdje se nalaze i brojne škole tenisa. Na preko 60 moderno uređenih teniskih terena međusobno se nadmeću i uživaju rekreativci i profesionalci. Zbog ugodne klime teniska sezona ne prestaje ni u zimskim mjesecima, a ljeti napor igre ublažuje osvježavajući povjetarac s mora” (www.coloursofistria.com).

U turističkim naseljima Umaga i Novigrada ukupno je 85 terena, koji su većinom zemljani, a s obzirom na blagu klimu, igranje je omogućeno od ožujka do studenog. Sportski turisti zaljubljenici u ovaj sport mogu uživati i u akademijama tenisa, koje obuhvaćaju teniske škole i kampove za različite uzraste u kojima se uče svi elementi igre na suvremen i moderan način, koristeći najnovije i provjerene metode obuke, a najmlađi uživaju u posebno kreiranim programima za njih koji bivaju prilagođeni pedagoškom aspektu teniske edukacije.

4. ZAKLJUČAK

Za razliku od nekada, masovni turizam je daleko iza nas. Danas je novi trend selektivni turizam, s fokusom na gostu, stvaranje takve ponude koja će biti personalizirana, može se reći i turizam tržišnih niša, stoga se sustavno zajedničkim djelovanjem dionika u turizmu treba raditi na ponudi takvih paket aranžmana i stvaranja novih proizvoda i usluga koje će učiniti posjetioca bitnim, da se osjeća jedinstvenim.

Istarska županija nalazi se na zapadu Republike Hrvatske te zauzima površinu od 2 813 km², a smještena je u sjeveroistočnom dijelu Jadranskog mora, okružena morem s 3 strane. Svake godine privlači sve veći broj posjetitelja koji uživaju u njenim blagodatima kojih ima mnogo- prirodne ljepote, čisto more, ugodna klima, atrakcije... U Istarskoj županiji se razvojem sportskog turizma, specifičnog za određena ciljna tržišta, osiguralo obogaćivanje ponude i minimaliziranje štetnosti od masovnih dolazaka. Iako se većina selektivnih oblika u Istarskoj županiji odvija sezonski, sportski turizam odvija se kroz cijelu godinu i isti omogućuju produljenje sezone.

Sportski turizam je jedan od najvećih trendova u turističkoj industriji. Trenutno raste brzinom od oko 12%. Istarska županija ima mnogo prednosti za razvoj različitih oblika sporta i rekreacije u turizmu, priroda i zelenilo, čisto more i svjež zrak, povoljna mediteranska klima, bogata povijest u turizmu, kulturna obilježja, kvalitetna infrastruktura i razni drugi resursi uvelike pogoduju razvijanju sportskog turizma. Istarska županija vrši sustavna ulaganja u rast, diverzifikaciju, razvoj, dodane vrijednosti, stvaranje iskustva, promoviranje, marketing, manifestacije i razne radnje koje se tiču svih oblika i vrsta sportskog turizma, a sve s ciljem konstantnog zadržavanja i povećanja interesa sportskih turista.

Jasno je kako ulaganja u razvoj sportskog turizma, doprinosi unapređenju ukupne kvalitete turizma, doživljaj destinacije biva povoljniji, dolasci veći, sve sa sobom nosi i povećani novčani tok. Potražnja iz godine u godinu raste, i jasno je ako se nastavi dosadašnjim stopama kako će bivati sve veća.

Stoga je važno pratiti želje sportskih turista, međunarodne trendove koji idu uz bok ovom selektivnom obliku turizma, uvrštavati u ponudu, obogaćivati dodanim sadržajima, stvarati nove proizvode i ponude, dodatno postati i ostati konkurentni na tržištu sportskog turizma. Potražnja će i budućnosti nastavljati rasti jer se danas sve više ljudi brine za zdravlje i izražena je sve veća popularnost sportskih aktivnosti tijekom godišnjih odmora, a i izvan njih, jer ljudi sve više i više traže barem kratki vikend bijeg od svih stresova i obveza koji im se nalaze u životu.

POPIS LITERATURE

Knjige:

1. Alfier, D. (1994) Turizam izbor radova, IZTZ, Zagreb
2. Bartoluci M., Čavlek N. (1998) Turizam i sport, Ekonomski fakultet, Zagreb
3. Bartoluci, M. (2003) Ekonomika i menadžment sporta, Informator, Zagreb
4. Bartoluci, M. et.al. (2007) Turizam i sport: razvojni aspekti, ŠK, Zagreb
5. Geić S. (2011) Menadžment selektivnih oblika turizma, Sveučilište u Splitu, Split
6. Jadrešić, V. (2010) Janusovo lice turizma, Od masovnog do selektivno - održivog turizma, Plejada d.o.o., Zagreb
7. Lukić, Miro (2004) Elementi pedagogije športa i rekreacije, Hrvatski pedagoško- književni zbor, Zagreb
8. Vukonić, B., Čavlek, N. (2001) Rječnik turizma, Mashmedia, Zagreb

Članci:

1. Petrović et.al. (2017) *Sport tourism as part of development of sustainable entrepreneurship*, *Obrazovanje za poduzetništvo - e4e : znanstveno stručni časopis o obrazovanju za poduzetništvo*, Vol. 7 No. 1
2. Šuligoj, M. et.al. (2015) *Tourism planning in the region of Istria: historical overview and future prospects*, The 11th International Conference: "Challenges of Europe: Growth, competitiveness and inequality"

Mrežni izvori:

1. Athens Insider, 10 sports that were born in ancient Greece, dostupno na <http://www.athensinsider.com> (pristupljeno 1.6.2021.)
2. ColoursofIstria, dostupno na <http://www.coloursofistria.com/>
3. Glavani park, dostupno na <http://glavanipark.com>
4. Istria bike, dostupno na <http://www.istria-bike.com.hr>
5. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, dostupno na <http://www.lzmk.hr> (pristupljeno 5.6.2021.)
6. Rovinj tourism, Glavani park, dostupno na <http://www.rovinj-tourism.com> (pristupljeno 14.6.2021.) Službena mrežna stranica Središnje Istre, Zarečki krov, dostupno na <http://www.central-istria.com> (pristupljeno 17.6.2021.)
7. Službeni turistički portal Istarske županije, dostupno na <https://www.istra.hr> (pristupljeno 18.6.2021.)
8. Središnja Istra, dostupno na <http://www.central-istria.com>
9. Strategija razvoja turizma RH do 2020. godine, dostupno na <https://narodne-novine.nn.hr> (pristupljeno 2.6.2021.)

POPIS SLIKA I TABLICA

Slika 1. Početci sporta u antičkoj Grčkoj	3
Slika 2. Početci sporta u antičkoj Grčkoj	4
Slika 3. Istarska županija	14
Slika 4. Glavani park	21
Slika 5. Visoka ljulačka	23
Slika 6. Quick jump	24
Slika 7. Slobodno penjanje na Zarečkom krovu	26
Slika 8. Istria Grandfondo biciklistička utrka.....	28
Tablica 1. Faktori razvoja turizam i sporta u turizmu	10
Tablica 2. Dolasci i noćenja turista u IŽ u promatranom razdoblju od 2015.- 2021. godine	16

SAŽETAK

Sportski turizam danas je postao sastavni dio ponude skoro svake turističke destinacije. Isti je iznimno razvijen i daje mu se posebna pozornost s obzirom na to da generira sve veće prihode iz godine u godinu, i sve je više turista koji svoj odmor žele provesti upravo na takav način, u destinaciji sportskog turizma. Istarska županija je među najrazvijenijim turističkim regijama Hrvatske, koja u svojoj ponudi fokus daje i na ponudu specifičnih oblika turizma, pa tako i sportskog.

Prirodne karakteristike Istarske županije posebno su dobre za razvoj sportskog turizma, i isti je kvantitativno te kvalitativno zastupljen. Od plivačkih aktivnosti, surfanja, ronjenja, jedrenja, vaterpolo, kajaking, adrenalinski sportovi, jahanje, biciklizam, pješačke staze, tenis, golf, odbojka na pijesku, nogomet, vodeni parkovi, vježbe u vodi i sl.

Za sportski turizam u Istarskoj županiji slobodno se može reći kako je jedan od najraširenijih oblika, a navedeno potvrđuju brojna natjecanja, događanja i aktivnosti koje se odvijaju skoro pa kroz cijelu godinu.

Istarska županija vrši sustavna ulaganja u rast, diverzifikaciju, razvoj, dodane vrijednosti, stvaranje iskustva, promoviranje, marketing, manifestacije i razne radnje koje se tiču svih oblika i vrsta sportskog turizma, a sve s ciljem konstantnog zadržavanja i povećanja interesa sportskih turista.

Ključne riječi: sportski turizam, sport u Istarskoj županiji, selektivni oblici turizma Istarske županije

SUMMARY

Today, sports tourism has become an integral part of the offer of almost every tourist destination. It is extremely developed and special attention is given to it since it generates increasing income from year to year, and more and more tourists want to spend their vacation in this way, in the destination of sports tourism.

Istria County is among the most developed tourist regions of Croatia, which in its offer focuses on the offer of specific forms of tourism, including sports. The natural characteristics of the County of Istria are especially good for the development of sports tourism, and it is quantitatively and qualitatively represented. From swimming activities, surfing, diving, sailing, water polo, kayaking, adrenaline sports, horseback riding, cycling, hiking trails, tennis, golf, beach volleyball, football, water parks, water exercises, etc.

It is safe to say that sports tourism in the County of Istria is one of the most widespread forms, and this is confirmed by numerous competitions, events and activities that take place almost throughout the year. Istria County makes systematic investments in growth, diversification, development, added value, experience, promotion, marketing, events and various activities related to all forms and types of sports tourism, all with the aim of constantly retaining and increasing the interest of sports tourists.

Key words: sports tourism, sport in Istria County, selective forms of tourism in Istria County